

Expertmeeting Studie-uitval en Studiekeuze

4 april 2008, Studiekeuze123, Utrecht

Aanwezig: Bert Bongaerts, Scholengemeenschap De Breul, Zeist; Wilma de Buck, Studiekeuze123; Hilde Eling, Studiekeuze123; Pollus Fornerod, LOOV en Utwente; Mark Glimmerveen, OCW; Manon Haartsen, Opleiding en Beroep; Ellen van Hattem, Studiekeuze123 (voorzitter); Ankie Hendriks, Fontys Hogescholen; Peter Lucas, VO-Raad; Bernard Nijstad, Universiteit van Amsterdam; Annemiek Staarman, VSNU; Frans Stegers, Elzendaal College; Lisa Westerveld, LSVb; Jules Warps, ResearchNed; Mrja Zuiderwijk, Centrum Studiekeuze.

'Dit verslag is opgesteld door Studiekeuze123 als een globale weergave van hetgeen is besproken, zonder uitspraken te willen toeschrijven aan bepaalde deelnemers dan wel zonder de deelnemers verantwoordelijk te houden voor hun bijdragen. De formulering komt geheel voor rekening van Studiekeuze123.'

Opening

Ellen van Hattem opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom.

Inleiding

Wilma de Buck geeft aan dat de aanleiding van deze bijeenkomst de notitie De Strategische Agenda Hoger Onderwijs "Het Hoogste Goed" van OCW is. De vraag is hoe studiesucces te verhogen is in relatie tot studiekeuze. Deze bijeenkomst met deskundigen heeft tot doel het ministerie van input te voorzien voor het maken van beleid rond studiesucces.

OCW

Mark Glimmerveen van OCW geeft uitleg bij de Strategische Agenda Hoger Onderwijs; deze is in december uitgekomen en heeft het reduceren van uitval en het verhogen van kwaliteit in de bachelorfase tot belangrijkste speerpunten.

De definitie van uitval kan verschillen. Het CBS hanteert de volgende regel: Je bent uitvaller als je één jaar niet bent ingeschreven in het hoger onderwijs, terwijl je dat eerder wel was en geen diploma hebt behaald.

De studie-uitval is al jaren vrij stabiel op zo'n 30%. Er zijn veel instrumenten ontwikkeld die de keuze helpen vergemakkelijken, Studiekeuze123 is daar één van.

De Onderwijsraad is om advies gevraagd en zij hebben dit advies in januari uitgebracht. Voor de beleidsreactie naar aanleiding van de kamerbehandeling van de Strategische Agenda vraagt het ministerie met deze Expertmeeting aan deskundigen uit de praktijk om inhoudelijke input.

Studentenmonitor

Jules Warps van ResearchNed licht de uitkomsten van de Studentenmonitor toe voor zover deze Studiekeuze123 en studiekeuze in het algemeen betreffen. Er is in de Studentenmonitor ook onderzoek gedaan naar uitvallers. Een gebrek aan motivatie is de belangrijkste reden voor uitval, gevolgd door moeite met de manier van onderwijs geven. Ongeveer een derde geeft aan de verkeerde studiekeuze te hebben gemaakt. Van de studenten met een verkeerde keuze zegt 43% zich niet goed te hebben georiënteerd. Uitvallers blijken minder gebruik te hebben gemaakt van onafhankelijke voorlichting. Aan de deelnemers is een analyse van de Studentenmonitor, opgesteld door Jules Warps, uitgedeeld.

Bernard Nijstad vult aan dat er in onderzoeken naar keuzeprocessen geen relatie is gevonden tussen zoekgedrag en tevredenheid over de keuze. Het gaat erom dat mensen nadenken over wat ze willen.

Als ik minister van onderwijs was, dan...

In twee groepen wordt er gediscussieerd over de vraag welke beleidsmaatregelen de minister zou moeten nemen om studie-uitval te beperken en om scholieren een betere studiekeuze te laten maken.

Iedere groep komt met een aantal voorstellen, die hieronder kort zijn samengevat:

Groep 1

1. Intensievere LOB

- a. Professioneel
 - b. Structureel
 - c. Landelijk
 - d. Inclusief: leer jezelf kennen, hoe matcht dit met opleidingen, uitproberen, bevestigen
 - e. Periode: jaar 2 VO t/m jaar 1 HO
- ACTIE: Zet alle partijen VO en HO samen aan tafel voor plan en voer LOB gestandaardiseerd in.
2. Kennismakingsfase tussen VO en HO
 - a. Kan onderdeel zijn van 1.
 - b. Intakegesprekken (voor kennismaking, niet selectie)
 - c. Summer schools, meeloopdagen enz.
 ACTIE: Effectmeting aansluitingsprogramma's en plan voor middelenmix.
 3. Clustering van opleidingen
 - a. Gemeenschappelijk begin binnen sectoren
 - b. Samenwerking tussen bachelors
 - c. Doel: in eerste fase eenvoudig overstappen tussen verwante opleidingen
 ACTIE: Opdracht aan instellingen om zelf begin van de opleidingen te hervormen.
 4. Reële voorlichting
 - a. Ook negatieve kanten van studie en beroep helder maken
 - b. Voorbeeldvakken op VO van minder bekende studies: psychologie, rechten
 - c. Verwachtingsmanagement
 ACTIE: Moreel appel om werving om te zetten in matching.

Overige tips en opmerkingen vanuit groep 1:

Er zijn veel scholieren, met name jongens, die hun profielkeuze al niet 'positief' maken (dus het niet-leuke wegstrepen). Zij maken dan ook zo'n negatieve keuze bij hun vervolgopleiding en die pakt vaak niet goed uit.

De vraag is of het wel een keuzeproblematiek is of meer een motivatieprobleem. Er zijn waarschijnlijk twee soorten ongemotiveerdheid: niet gemotiveerd om te studeren en niet gemotiveerd om zich te verdiepen in een keuze (dit laatste wordt vrij vertaald naar lamlendigheid).

In sommige regio's wordt al samengewerkt tussen VO en HO. Dit kan er echter wel toe leiden dat, zoals in de buurt van Nijmegen, scholen voorlichtingsmoe worden.

Dit beaamt ook de decaan: "Hoe groter de poster, hoe kleiner de kans dat we 'm ophangen."

Groep 2

1. LOB in het voortgezet onderwijs
 - a. Inrichten: OSB, Beroepsbeeld, Leren Kiezen, Vervolgopleidingen,
 - b. Afronden met motivatie voor vervolgopleiding
 - c. SLU's regelen
2. LOB in het hoger onderwijs
 - a. Monitorstudent, studie-adviseur, coach
3. Uitwisseling kennis docenten VO en HO
4. Eerlijke voorlichting
 - a. Rol studenten
 - b. Aandacht hindernissen
5. 'Uitdagende' studie
 - a. Studieverenigingen een rol
 - b. Community
 - c. Kwaliteit onderwijs
 - d. Contact studenten

6. Binding opleiding-student
 - a. Opheffen barrières voor studenten om hierin te investeren
 - b. Studentmentoren
 - c. Huisvesting (zie Onderwijsraad)

Overige tips en opmerkingen uit groep 2:

Vervolgopleidingen weten vaak niet wat leerlingen in het VO leren.

Er wordt opgemerkt dat officieel studie-uitval geen verantwoordelijkheid van het VO is.

Niet iedereen is het hier niet mee eens, het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

De overheid zou strenger moeten optreden naar opleidingen die alleen werven en/of te subjectief voorlichten.

Groepsdiscussie

Uit een stemronde over de bovengenoemde voorstellen (waarbij de voorstellen 1 van beide groepen zijn samengevoegd, en de voorstellen 4 idem) volgt deze top 3:

1. Intensivering LOB in het VO
2. Eerlijke voorlichting
3. Investeren in binding opleiding-student

Een korte samenvatting van de bespreking van en discussie over deze top 3.

De VO-raad meldt dat zij een stimuleringsplan LOB gaan schrijven.

Het is van belang dat VO en HO samen om de tafel gaan, het HO blijft anders aanbodgericht dingen aanbieden op het gebied van voorlichting.

De deelnemers zouden het geen slechts zaak vinden als – bij wijze van spreken - de Studie Beurs zou worden verboden.

Het zou goed zijn als slaagpercentage wervend zou werken, als scholieren zouden kiezen voor goede opleidingen met een hoog slaagpercentage. Het is nu vreemd dat scholieren zich er niks van aantrekken als een opleiding een hoog uitvalcijfer heeft.

Een wens voor studiekeuze¹²³ is om het percentage uitvallers te tonen (terug te vinden bij de HBO-Raad).

Bij de binding met de opleiding moet worden opgepast dat studenten daardoor niet alleen voor doorstroommasters kiezen.

Instellingen zouden kunnen stimuleren dat studenten werken bij die instellingen, dit zorgt ook voor binding.

Conclusies

Vorige week is er een andere bijeenkomst geweest met ongeveer dezelfde insteek en vragen. Opvallend is dat beide groepen het afschaffen van de Studiebeurs hebben genoemd. Toch is dit iets dat de instellingen zelf in de hand hebben.

Duidelijk komt steeds naar voren dat een integrale aanpak op het studiekeuzeproces essentieel is, de onderdelen ervan én de samenhang daartussen moet ondanks dat er al een hoop gebeurd beter en professioneler. Naast de uitwisseling van informatie tussen studenten en docenten VO en HO zou ook op managementniveau informatie moeten worden uitgewisseld. Dit overstijgt per definitie de traditionele sectoren VO, MBO en HO.

Het is goed om te onderzoeken wat wel en niet werkt en waarom. Er zijn nog meer data nodig over effecten. Men is het in elk geval eens met de stelling dat een goed studiekeuzeproces begint met een goed gesprek.

Een goed gesprek hebben de deelnemers aan de Expertmeeting in geval gehad. Mark Glimmerveen en Wilma de Buck hebben alle experts van harte bedankt voor hun inbreng.
